

Nr 65.

Ankom till riksdagens kansli den 4 november 1943 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad angår vissa jordbruksärenden.

Utskottet får i anledning av Kungl. Maj:ts till riksdagen den 8 oktober 1943 avlåtna proposition, nr 344, angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 — och med förmälan att utskottet framdeles under riksdagen kommer att utlåta sig beträffande övriga ärenden inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde — härigenom avgiva utlåtande över nedan omförmälda jordbruksärenden.

Driftbudgeten.**Nionde huvudtiteln.****D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar m. m.**

1:o) **Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet, reservationsanslag.** Innevarande års riksdag (prop. nr 2, bil. 9, p. 1; skr. nr 20) har under denna anslagstitel å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisat ett reservationsanslag av 25,000 kronor. Av anslaget avsågs ett belopp av 15,000 kronor för uppförande av ett potatislagerhus vid Ugerups försöksgård.

I skrivelse den 30 augusti 1943, har *styrelsen för lantbrukshögskolan* hemställt, att för uppförande av ifrågavarande potatislagerhus måtte till högskolestyrelsens förfogande ställas ytterligare ett belopp av 9,000 kronor.

Föredragande statsrådet har, med hänsyn till angelägenheten av att den nya metod för potatislagring varom i ärendet vore fråga bleve prövad vid en statlig försöksgård, tillstyrkt högskolestyrelsens framställning om att för uppförande av ifrågavarande potatislagerhus erforderliga medel anvisades. För att lagerhuset skulle kunna färdigställas i tid att mottaga potatisskörden redan detta år, syntes det äskade beloppet, 9,000 kronor, böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Utskottet.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av 9,000 kronor.

G. Lanthushållning i allmänhet.

2:o) **Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till lin- eller hamperedningsanläggningar, reservationsanslag.** I gemensam skrivelse den 31 augusti 1943 ha *kommerskollegium* och *lantbruksstyrelsen* hemställt, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1943/44 måtte för ifrågavarande ändamål anvisas ett reservationsanslag av 130,000 kronor. Ämbetsverken ha anfört i huvudsak följande.

Av riksdagen hittills anvisade anslag å sammanlagt 1,300,000 kronor ha redan tagits helt i anspråk, varför medel för ifrågavarande bidragsverksamhet nu icke finnas tillgängliga. Emellertid ha till lantbruksstyrelsen inkommit ansökningar om dylikt statsbidrag med sammanlagt omkring 61,000 kronor för utbyggnad och komplettering av linberedningsanstalterna i Växjö och Kristinehamn. Till uppförande av nämnda anstalter ha statsbidrag jämväl tidigare beviljats. Vidare äro enligt vad kommerskollegium och lantbruksstyrelsen erfarit ytterligare utvidgningar påbörjade eller planerade vid linberedningsanstalterna i Laholm och Hybo samt vid hamperedningsanstalten i Värmbol, till vilka arbeten statsbidrag beräknas bliva erforderligt med sammanlagt omkring 55,000 kronor. Även för uppförande av sistnämnda tre anstalter har statsbidrag tidigare utgått. Enligt vad ämbetsverken vidare erfarit torde därjämte ansökan om statsbidrag å 6,000 kronor för uppförande av linberedningsanstalten i Bodum invid Örnsköldsvik komma att ingivas inom den närmaste tiden. Något statsbidrag har tidigare icke utgått till uppförande av sistnämnda anstalt. För ifrågavarande ändamål ha emellertid ämbetsverken redan den 14 november 1940 beviljat lån från hemslöjdslånefonden med 34,000 kronor.

Föredragande statsrådet har i ärendet anfört följande:

»Då det torde bliva erforderligt att statsbidrag lämnas för de i kommerskollegiums och lantbruksstyrelsens skrivelse avsedda anläggningarna, biträder jag ämbetsverkens förslag om anvisande å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår av för ändamålet erforderliga medel eller i runt tal 130,000 kronor. Jag har för avsikt att i annat sammanhang denna dag föreslå, att å sagda tilläggsstat uppföres ett kapitalinvesteringsanslag till hemslöjdslånefonden av 600,000 kronor för att möjliggöra utlämnande av lån för utförande av vissa av förutnämnda anläggningar. Emellertid torde i vad rör fortsatt utbyggnad av anläggningarna största försiktighet böra iakttagas.»

Utskottet.

Enär ytterligare medelsanvisning redan nu synes vara erforderlig för att behovet av statsbidrag till lin- och hamperedningsanstalter skall kunna till-

godoses, biträder utskottet Kungl. Maj:ts förevarande framställning och hemställer sålunda,

att riksdagen må till *Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till lin- eller hampberedningsanläggningar* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av 130,000 kronor.

Kapitalbudgeten.

Statens utlåningsfonder.

3:o) **Hemslöjdslånefonden.** Ifrågavarande lånefond inrättades vid 1928 års riksdag för utlämnande av lån till hushållningssällskapen, vilka i sin tur skulle lämna förlagslån för anskaffande av för textil tillverkning avsett svenskt material, företrädesvis av lin och ull. Genom beslut av 1940 års lagtima riksdag (prop. nr 132; r. skr. nr 171) medgavs, att lån för anläggande av lin- och hampberedningsanstalter finge beviljas från hemslöjdslånefonden.

I gemensam skrivelse den 31 augusti 1943 ha *kommerskollegium* och *lantbruksstyrelsen* hemställt, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1943/44 måtte för ifrågavarande ändamål anvisas ett investeringsanslag av 600,000 kronor. Ämbetsverken ha härvid anfört bland annat följande.

Enligt meddelande från statskontoret uppgick den till utlåning disponibla kapitaltillgången å fonden den 1 juli 1943 till 130,000 kronor. Under innevarande budgetår beräknas inflyta amorteringar till ett belopp av 60,000 kronor. Under den hittills tilländalupna delen av löpande budgetår ha kommerskollegium och lantbruksstyrelsen beviljat ett linberedningslån å 130,000 kronor, vadan för ytterligare utlåning under återstående del av innevarande budgetår sålunda torde finnas tillgängligt ett belopp av endast 60,000 kronor.

Emellertid ha till lantbruksstyrelsen inkommit ansökningar om lån från fonden med sammanlagt omkring 325,000 kronor för utbyggnad och komplettering av linberedningsanstalterna i Växjö och Kristinehamn. Till uppförande av nämnda anstalter ha lån tidigare utgått från fonden. Vidare äro enligt vad ämbetsverken erfarit ytterligare utvidgningar påbörjade eller planerade vid linberedningsanstalterna i Laholm och Hybo samt vid hampberedningsanstalterna i Värmbol, för vilka åtgärder lån från fonden beräknas bli erforderliga till sammanlagt omkring 300,000 kronor. Jämväl för uppförande av sistnämnda tre anstalter ha lån tidigare utgått från fonden. Ifrågavarande utvidgningar torde till huvudsakliga delar bli färdigställda under innevarande budgetår, varför medel till arbetena torde bli erforderliga inom den närmaste tiden.

Föredragande statsrådet har i ärendet anfört följande:

»I anslutning till vad jag förut denna dag anfört vid tillstyrkande av medelsanvisning till bidrag för uppförande av lin- och hampberedningsanläggningar finner jag mig böra förorda, att hemslöjdslånefonden förstärkes för att möjliggöra utlämnande av lån för komplettering av de i kommerskolle-

giums och lantbruksstyrelsens framställning omförmälda lin- och hampberedningsanstalterna. I vad rör ifrågasatt utbyggnad av anläggningarna synes dock, såsom jag tidigare framhålit, största försiktighet böra iakttagas. För ändamålet synes ett belopp av 600,000 kronor vara erforderligt. Detta belopp torde böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår.»

Utskottet.

I anslutning till sitt förslag under nästföregående punkt om medelsanvisning till statsbidrag för lin- och hampberedningsanstalter tillstyrker utskottet, att jämväl erforderliga lånemedel ställas till förfogande för ifrågavarande ändamål, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Hemslöjdslånefonden* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 600,000 kronor.

Fonden för låneunderstöd.

4:o) **Lån till Sveriges utsädesförening för inrättande av linlaboratorium.** Från och med budgetåret 1940/41 har å riksstaten under nionde huvudtiteln under anslagstiteln Befrämjande av fröodlingen m. m.: Särskilt bidrag till Sveriges utsädesförening för kvalitetsundersökning av lin m. m. varit uppfört ett reservationsanslag av 15,600 kronor. Anslaget har utgått såsom bidrag till täckande av kostnaderna för verksamheten vid ett av utsädesföreningen inrättat laboratorium för undersökning av lin med hänsyn till kvalitet m. m.

Statens livsmedelskommission har den 14 september 1943 med eget yttrande samt utlåtande av statens linnämnd överlämnat en framställning från *Sveriges utsädesförening*, däri föreningen — med förmälan av det av föreningen med ekonomiskt stöd av vissa företag inom linneindustrien upprättade linlaboratoriet i Svalöv förstörts vid eldsvåda den 30 juli 1943 — hemställt om anvisande av ett statsanslag å 307,000 kronor för uppförande av nya byggnader för en försöksanstalt för linberedning och linlaboratorium i Svalöv ävensom för anskaffande av erforderlig utrustning. I ärendet ha infordrade utlåtanden avgivits av lantbruksstyrelsen den 20 september 1943, av statskontoret den 22 i samma månad, av byggnadsstyrelsen den 24 i nämnda månad samt av utredningen rörande tekniskt-vetenskaplig forskning den 1 oktober 1943.

I skrivelse den 7 oktober 1943 har *Sveriges utsädesförening* meddelat, att det visat sig möjligt för föreningen att på annat sätt anskaffa ett belopp av 100,000 kronor för uppförande av ifrågavarande laboratorium, varför medelsbehovet för ändamålet stannade vid 207,000 kronor.

Föredragande statsrådet har — efter redogörelse för hithörande framställning och yttranden — i ärendet anfört och föreslagit följande:

»Under de senaste åren ha statsmakterna genom åtgärder av skilda slag lämnat stöd åt såväl odlingen som beredningen av lin och hampa. Jag vill

erinra om de garantier, som lämnats i fråga om priset å lin och hampa, samt om de icke obetydliga belopp som av statsmedel ställts till förfogande för lån och bidrag till uppförande av lin- och hampberedningsanstalter. Anslag av statsmedel har även lämnats för upprätthållande av verksamheten vid det numera nedbrunna linlaboratoriet i Svalöv. Den verksamhet, som bedrivs vid ett dylikt laboratorium, torde vara av största betydelse för den vidare utvecklingen inom landet av lin- och hampodlingen samt beredningen av dessa produkter. De framsteg på detta område, som kunna åstadkommas genom arbetet vid laboratoriet, torde komma att i hög grad bidraga till ett förbättrat resultat av odlingarna och beredningsverksamheten. Såsom i vissa yttranden framhållits torde en förutsättning för upprätthållande av lin- och hampodlingen även efter kriget vara att en kvalitetsvara av lin och hampa kan utvinnas av odlingarna. För att så skall kunna ske, är det ofrånkomligt att goda möjligheter till forskning på förevarande verksamhetsområde finnas inom landet. Jag finner därför i likhet med lantbruksstyrelsen och livsmedelskommissionen det vara ett viktigt statsintresse att åtgärder vidtagas i syfte att få till stånd ett nytt laboratorium i stället för det nedbrunna. På sätt framgår av vissa yttranden komma laboratoriets arbetsuppgifter icke att sammanfalla med de uppgifter, som skola åligga det nyinrättade textilinstitutet i Göteborg. I den mån så finnes erforderligt kan ett samarbete mellan de två institutionerna utan svårighet genomföras. Under åberopande av det anförda vill jag tillstyrka att statsmedel i viss utsträckning ställas till förfogande för inrättande av ifrågavarande laboratorium.

Det av utsädesföreningen framlagda förslaget om återuppförande av laboratoriet avser en viss utvidgning av detsamma. Med hänsyn till vad i ärendet härutinnan anförts vill jag icke motsätta mig att så sker. Av handlingarna framgår att de slutliga planerna för laboratoriets återuppbyggande icke blivit slutligen utarbetade. I betraktande av den betydelse, som laboratoriet äger för lin- och hampodlingen, synas emellertid medel böra finnas tillgängliga så att arbetena med laboratoriets uppförande, om arbetskraft och byggnadsmateriel kan ställas till förfogande, omedelbart kunna igångsättas, så snart de slutliga planerna föreligga. För ändamålet erforderliga medel torde därför redan nu böra äskas av riksdagen. I fråga om medelsanvisningens storlek synes, då utsädesföreningen numera förklarat sig kunna ställa ytterligare 100,000 kronor till förfogande, ett belopp av högst 207,000 kronor böra anvisas. Beloppet torde böra utgå till utsädesföreningen i form av ett räntefritt lån utan amorteringsskyldighet.

Vid lånet bör knytas det villkoret att den avsedda verksamheten vid det föreslagna laboratoriet upprätthålles. Skulle verksamheten av föreningen nedläggas, bör lånet återbetalas. För lånets utbetalande till föreningen bör vidare krävas, att anläggningen uppföres på jordområde, som förvärvats av utsädesföreningen med äganderätt, att såsom säkerhet för lånet lämnas in-teckning i den egendom varå laboratoriet uppföres, att de slutliga kostnadsberäkningarna och ritningarna för arbetena för fastställelse underställas lantbruksstyrelsen och kommerskollegium gemensamt samt att byggnadsarbete-

na utföras under kontroll av en av byggnadsstyrelsen godkänd sakkunnig person. Anslag för ifrågavarande ändamål torde böra upptagas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1943/44 under fonden för låneunderstöd samt benämnas Lån till Sveriges utsädesförening för inrättande av linlaboratorium.»

Utskottet.

Liksom föredragande statsrådet finner utskottet det vara ett viktigt statsintresse att åtgärder vidtagas i syfte att få till stånd ett nytt linlaboratorium i stället för det numera nedbrunna laboratoriet i Svalöv. Utskottet vill sålunda biträda den för ändamålet gjorda framställningen om låneunderstöd till Sveriges utsädesförening. I enlighet härmed hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lån till Sveriges utsädesförening för inrättande av linlaboratorium* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 207,000 kronor.

Stockholm den 4 november 1943.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Gabrielsson, Alfred Andersson, Jacob Hansson*, friherre *Beck-Friis, Näslund, Anderberg* och *Dahlström*; samt

från andra kammaren: herrar *Andersson* i Löbbo, *Andersson* i Tungelsta, *Gustafson* i Vimmerby, *Ericsson* i Sörsjön, *Mäler, Carlström, Lundbom* och *Larsson* i Karlstad;

med undantag därav att vid behandling av punkterna 3 och 4 herr *Bondeson* deltagit i stället för friherre *Beck-Friis*.